

ATVADĪBAS

TAUTISKA DZIESMU SPEĻE

LATVIEŠU IV VISPĀRĒJIE DZIESMU SVĒTKI ASV — KLIVLANDE

1968. gada 2. septembrī · Masonic Temple telpās · E. 36 & Euclid Ave.

Uzveduma vadītāja Lilijs Gleške

ANSAMBLIS

Tautisko uzvedumu ansamblis, kas 1964. gadā pievienojās DV Apvienībai Detroitā, var atskatīties uz 10 gariem darbības gadiem, gūstot atsaucību un atzinību latviešu un amerikāņu sabiedrībā. Ansamblis savā darbības sākumā iestudējis Annas Skrūzmanes vadībā 2 uzvedumus „Vakarēšana” un „Jāņi”. No pašiem pirmajiem dalībniekiem ansamblim uzticīgi palikuši Arnolds un Velta Līgotņi un trīs Gleškes: Laimdota, Lilijs un Indulis. Skumjā atcerē jāpiemin mūžībā aizgājušie ansambļa dalībnieki: A. Ķivlenieks un J. Zariņš no Toronto. Laiki mainījušies, dalībnieku sastāvs mainījies, bet ansambļa nozīme, idejas un darbs palicis.

Savu darbību Lilijs Gleškes vadībā ansamblis uzsāka 13 cilvēku sastāvā, sniedzot pirmo izrādi Vaines Universitātes televīzijas raidījumā iegūstot 1. vietu starp 31 tautības raidījumiem.

Ar gadiem ansambļa sastāvs ir palielinājies un Dziesmu svētku izrādē piedalās vairāk kā simts dalībnieku.

Lielākās izrādes līdz šim notikušas Jaunatnes dienās Niagarā 1961. g., 1962. g., un 1964. g., 1962. g. II Ziemeļamerikas Jaunatnes svētkos, 1963. g. III Vispārējos Dziesmu svētkos Klīvlāndē,—kur izrādi vajadzēja atkārtot — 1963. g. Indianapolē, 1965. g. Toronto un Krīvlāndē un lielajos Amerikas-Kanadas brīvības festivālos.

SATURA ATSTĀSTĪJUMS

ATVADĪBAS ir uzvedums 6 ainās ar ieskaņas un izskaņas temām. Ieskaņa — līgsma panāksnieces dziesma, kas stāsta par lepņajiem vedējiem, seno varenību un greznību. Šīs dziesmas dzirkstīgajā humorā panāksniece stāsta, ka ar bitīti aizjājusi māsiņai panākstos un pirmā sēžas goda galda galā.

Izskanā tā pati panāksniece dzied par noskumušajiem bāleļiņiem, par birtaliņu, kas raud „bez vējina lolojuma”, par mazo bāleļiņu, kas māsiņu žēlodams, ir pušu lauzis savu zobentiņu.

Izskanai ir simboliska nozīme. Mūsu bāleļiņu zobeni ir salauzti, mūsu māsiņa aizvesta, mūsu dzimtene važās. Bet — virs salauztā zobens mirdz kāzu godību saktas — mūsu nākotnes prieka un cerības simboli.

Starp šīm divām izskaņu un ieskaņu temām risinas atvadību tema.

1. AINA: Mājnieki gaida ierodamies vedējus, bet kad viņi ierodas, izliekas tos nepazīstam. Arī vedēji stāsta citu nākšanas iemeslu. Šķiet latvieši ir bijuši lieli dzīves teātra spēlētāji, jokdari. Visi šī izlikšanās saistās ar jautrām dziesmām un izdarībām.

2. AINA: Vedēju mielasts. Pie galda sež vedēju laudis, kas kā parasts ieradusies ar cienastu, lai parādītu, kāda pārticība līgavaiņim un viņa saimei. Līgavu ievēdot, vedējtēvs izcērt krustus; visi iet trīs reizes ap galdu. Daudzās ceremonijas saistās ar nelabu garu aizdzīšanu. Līgavai un līgavaiņim dod plānu maizes šķēlīti, ko abi ēd cimdiem rokās—lielā godbijībā pret dienišķo maizi un arī saprotot, ka ne vienmēr dzīve var būt bagātīgs kāzu galds.

3. AINA: Pūra aizvešana. Meitenes iet ap pūru ar svecēm vai eglītēm — gaismas un mūžīgās dzīvības simboliem. Protams, vedēji pūra lielumu un bagātību apsmej.

4. AINĀ: parādīts, ka līgavai uzliek līgavas vainagu. Meitenes dejo vainagu deju. Vakaraine no līgavas puses izdala maizi.

5. AINA: Līgava dejojot atvadās no savas saimes.

6. AINA: Līgava atvadās no tēva mājām, paļaudamās Laimas likumam, pielūdzot Dievu un Laimu par savu mūža licējiem. Izejot līgava paņem līdz arī uguni no tēva pavārda.

Katrai ceremonijai un izdarībai ir kāda zināma, dziļāka, dažreiz pat reliģiska būtība, kas gadu simtos pārveidojusies, bet savu pirmatnējo nozīmi nav zaudējusi.

DARBOJOŠĀS PERSONAS

Tēvs — JĀNIS BĒRZIŅŠ
Māte — VERA LOGINA
Līgava — LAIMDOTA GLEŠKE-ANSMITE

Bālēļiņi —

ATIS ANŠMITS	MĀRIS PONE
ANDRIS CERS	ANDRIS ŪDRIS
JĀNIS KĒNIŅŠ	ALBERTS VITOLS
AUSEKLIS PĒRKONS	MĀRTIŅŠ ZANDBERGS

Mazais bālēļiņš — GVIDO BURĢIS
Nozarītis — EGILS BURĢIS
Vakarainis — VIGO BURĢIS
Vakaraine — VANDA BURĢE
Eglītes nesējs — ANSIS VEINBERGS

Meitas, sievas —

RITA BERNĀNE	ILZE PIČUKĀNE
MIRJAMA BĒRZIŅA	SILVIJA ROPA
KARMINE EDELBERGA	NELLIJA RAMBA
SIBILLA GANN	AUSTRA SILE
LILIJA GLEŠKE	INESE SPALVIŅA
BAIBA HAZNĒRE	MARUTA TROPA
MINNA KRAUKLE	MARIANNA VILČĀNE
LILIJA KEMPE	ŽENIJA VITOLA
VAIRA LAGZDIŅA	LIDIJA ZARIŅA

ANITA ZIEDIŅA

Vedējtēvs — ARNOLDS LĪGOTNIS
Vedējmāte — VELTA LĪGOTNE
Līgavainis — KĀRLIS PAVASARS

Dieveņi —

JEKABS BEKEDIŠ	ANDRIS RĒVALDS
JĀNIS ELBERTS	JURIS OZOLS
INDULIS GLEŠKE	ERNESTS ŠTEINS

LEO ZARIŅŠ

Pūra vedēji — ULDIS AUGENBERGS, JĀNIS PŪTELIS

Vedēju sievas, meitas —

GUNTA AUGENBERGA	ILZE KURIŅA
DZIDRA CERĒ	MĀRA SAULE
DAINA JUMIĶE	SILVIJA SINĀTE
VIJA KIRŠTEINE	NORA PRIEDNIECE

Mazās meitenes —

IRISA ASONE	IRISA ELBERTE
IVETE ASONE	INA ŠALTĀNE
ASTRIDE CAUNE	MARIJA ŠALTĀNE
BAIBA CERIŅA	DZINTRA VEILANDE
NORA CERIŅA	INESE VEILANDE

KOKLĒTAJI

AUSEKLĪTIS, Toronto

INGRĪDA BĒRZIŅA	KĀRLIS STAŠKO
MIRJAMA BĒRZIŅA	SARMĪTE ŠTERNBERGA
AUSEKLIS PĒRKONS	MAIRA ZĀLAMANE
DZINTRA PĒRKONE	MĀRA ALKSNE

RUTA EZERKALNE

ALSUNGA, Toronto

RITA ĀPSE	ANDA LIBERE
SARMĪTE BUTĀNE	ILZE PLAUDE
ANITA GRANTIŅA	ILZE ŠMITE

KLIVLANDES KOKLĒTĀJU ANSAMBLIS, Klivlande

MARĢERS GRĪNS	SANDRA KRONĪTE
ELZA GRUZE	AUSMA PIRKTIŅA
ILZE PIČUKĀNE	AUSMA STUKĒNA

VALDA ZEMESARĀJA

Tautas dziesmas sakārtojusi un savākusi — LILIJA GLEŠKE
Tautas dziesmu sabalsojumi — ANDRIS ŪDRIS
Deju choreografe — IRMA KAJAKS-ĶENIŅA
Prologa autors — VIGO BURĢIS
Koklētāju vadītājs — KĀRLIS STAŠKO
Pie klavierēm — ANITA RUNDĀNE
Mūzikālais vadītājs — IMANTS GLEŠKE

Stīgu kvartets —

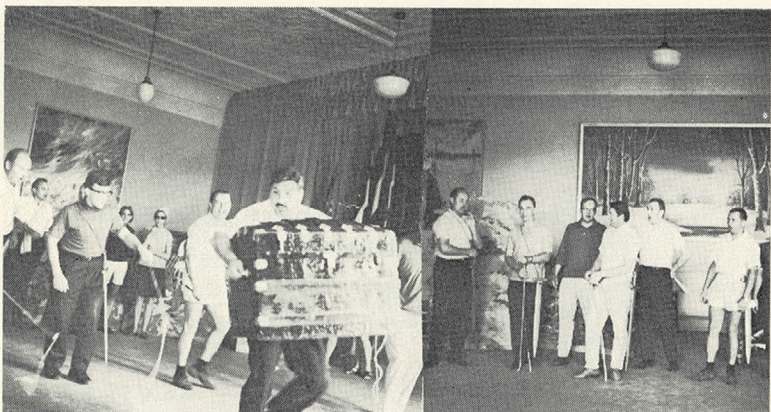
JĀNIS ĀDAMSONS	ŽANIS DUMPIS
IMANTS GLEŠKE	VIKTORS MILLERS

Dekorators — BERNHARDS SNIEDZE
Apgaismotājs — GUNARS SPROĢIS
Inspicients — ĀDOLFS ANŠMITS
Techniskie darbinieki — ARVIDS FOGELS, VIKTORS ZEMESARĀJS
Tautas dejas: V. DZELMES, J. DABARA, K. MICHAILOVA UN
L. ZARIŅAS vadībā.

Rekvizites —

Uzvedumu iestudējusi — JĀNIS BĒRZIŅŠ
LILIJA GLEŠKE

„Pūra vešanas” mēģinājumā; priekšplānā varenais Miķelis — A. Līgotnis. No kr. A. Cers, S. Elberts, L. Zariņa un A. Pērkons.

Bāliņi mēģinājumā — A. Cers, A. Vītols, J. Ķeniņš, M. Pone, A. Ūdris, A. Pērkons, A. Veinbergs. - A. Anšmita uzņēmumi.

UZVEDUMS

ATVADĪBAS ir mana tautiskā uzveduma-triloģijas „Latviešu kāzu paražas” pirmā daļa un ietver kāzu tradīcijas, kas saistās ar līgavas izvadišanu no tēva mājām. Otrā daļā „Kāzu norise līgavaiņa mājās” un trešā daļā „Bāleliņa ierašanās” rādījām jau III Vispārējos Dziesmu svētkos Klivlandē 1962. gadā.

Abas pēdējās daļas satura un darbības norises dēļ saistās kopā, bet „Atvadības” var ņemt kā pilnīgi atsevišķu uzvedumu.

Ir tik daudz un dažādu kāzu paražu dažādos Latvijas novados. Esmu ņēmusi skatuviski piemērotākās kāzu ceremonijas, neņemot tās no kāda viena zināma novada. Neesmu arī domājusi savā uzvedumā pieņemt kādu zināmu reliģisku rituālu stingrās rituāla formās, ne arī attēlot kādu zināmu laikmetu, jo bez kāzu tradīcijām katrā no šīm daļām ir arī kādas blakus temas: atmiņu skaistumā atstātā tēva sēta, latviskās ģimenes kopība un vienotība, mūsu senču dziļā ticība un pašjūvība Dievam, liktenim, viņu pielūgsmē un uztverē radītām dievībām. Uzvedumā netrūkst arī mūsu tautai tik raksturīgās dzirkstoši jautrās — dažreiz pat paasās — zobgalīgās apdziedāšanās dziesmas, bez kurām latviešu godības nemaz nebūtu iedomājamas.

Vielu uzvedumiem esmu ņēmusi no prof. K. Strauberga kāzu aprakstiem un no Kr. Barona bagātīgajiem latviešu tautas dziesmu krājumiem. Tautas dziesmu melodijas esmu ņēmusi no E. Melngaila, J. Kalnieša un citiem krājumiem.

LILIJA GLEŠKE

Arnolds Līgotnis

Līgava — Laimdota Gleške-Anšmite

Latviešu Apv. priekšn. S. Rudziņš pasniedz Lilijai Gleškei 1964. g. ALA Kultūras fonda Kr. Barona premijas balvu. Vidū ansambļa administrators J. Bērziņš.

NAKAMĀ IZRĀDE
11. JANVĀRĪ, ITONA AUDITORIJĀ, TORONTO

Daina Press Ltd.

LP2018.500